

lecz stanowisko zostało zniszczone, i w Piskorzeńcu, gdzie rośnie niewielka liczba egzemplarzy. W projektowanym rezerwacie „Czarny Ług” gatunki te występują obficie.

Torfowiska wysokie i przejściowe są bardzo wrażliwymi, szczególnie na odwodnienie i eutrofizację, składnikami szaty roślinnej. Dlatego zaprojektowano otulinę rezerwatu, w skład której wchodzi 6,01 ha lasu, głównie śródłądowego boru wilgotnego *Molinio-Pinetum*. W otulinie proponuje się zakaz gospodarowania zrębami zupełnymi, zmian stosunków wodnych, zmiany składu drzewostanu oraz nawożenia i stosowania środków ochrony roślin.

Głównym zadaniem projektowanego rezerwatu torfowiskowego jest utrzymanie i ochrona stanowiska bagnicy torfowej i płatu zespołu turzycy bagiennej — rzadkich w Polsce Środkowej składników roślinności. Torfowisko to ze względu na korzystne położenie (łatwy dojazd autobusem z Piotrkowa Tryb. i Tomaszowa Maz.) może być cennym obiektem turystycznym i dydaktycznym.

Leszek Kucharski, Andrzej Grzył

PIŚMIENICTWO

Hereźniak J. 1972. Zbiorowiska roślinne doliny Widawki. Monogr. Bot. 35: 3—160.

Mowszowicz J. 1978. *Conspectus florum Poloniae Medianae (plantae vasculares)*. Wyd. UŁ, Łódź.

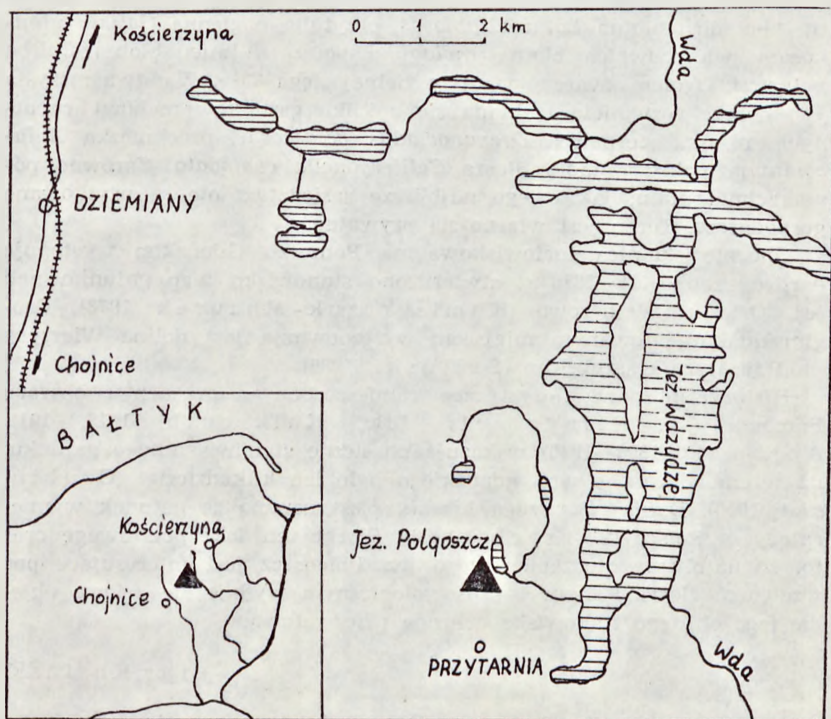
Olaczek R., Kucharski L., Pisarek W. 1991. Zanikanie obszarów podmokłych i jego skutki środowiskowe na przykładzie województwa piotrkowskiego (zlewnia Pilicy i Warty). *Studia Ośr. Dok. Fizjogr.* 18, w druku.

Wnukowa M., Wnuk Z. 1971. *Interesujące zespoły leśne uroczyska Piskorzaniec*. Zesz. Nauk. UŁ, ser. II 41: 209—229.

OCHRONA ROŚLIN

Stanowisko skalnicy torfowiskowej *Saxifraga hirculus* na Pomorzu Gdańskim

Torfowiska niskie w dolinach rzecznych są siedliskiem odpowiednim dla skalnicy torfowiskowej *Saxifraga hirculus* (ryc. 1). Rodzaj *Saxifraga* obejmuje w większości gatunki górskie. Skalnica torfowiskowa to jeden z trzech gatunków występujących na nizu. Oprócz od-



Ryc. 1. Lokalizacja stanowiska skalnicy torfowiskowej *Saxifraga hirculus*, znajdującego się u podnóża łagodnego zbocza, na kilkunastocentymetrowym pokładzie torfu. — Situation of the locality of *Saxifraga hirculus* growing at the foot of a mild slope on a layer of peat-bog several centimetres thick

miennych wymagań siedliskowych *Saxifraga hirculus* różni się od *S. granulata* i *S. tridactylites* jaskrawożółtą barwą kwiatów. Jest to bylina o łodydze 10–40 cm, wzniesionej, w górze rdzawo owłosionej, u nasady z cienkimi, korzeniącymi się rozłogami.

Znalezione nowe stanowisko położone jest w woj. gdańskim, na terenie należącym do gm. Wiele. Jest to fragment torfowiska niskiego nad jez. Polgoszcz. Jezioro to łączy się z niewielkim ciekikiem uchodzącym do jez. Wdzydze. Dość zwarta populacja skalnicy torfowiskowej zajmuje powierzchnię kilkunastu m² u podnóża łagodnego, wysiękowego zbocza. Podłożem jest kilkunastocentymetrowy pokład torfu o odczynie pH = 6. W składzie florystycznym płatu dominuje skalnica torfowiskowa. Dość gęste darnie ukorzeniających się rozłogów zajmują szczyty niewielkich kęp, między którymi sączy się woda. Wraz ze skalnicą rosną

tu: komonica błotna *Lotus uliginosus*, przytulia bagienna *Galium uliginosum*, wierzbownica błotna *Epilobium palustre*, knieć błotna *Caltha palustris*. Ogółem zwarcie warstwy zielnej sięga 80%. Warstwa mszysta jest dobrze rozwinięta i składa się z kilku gatunków mchów brunatnych, m. in.: sierpowca *Drepanocladus vernicosus*, próchniczka *Aulacomnium palustre*, mokradłosza *Calliergonella cuspidata*. Zarówno powierzchnia płatu, jak i jego najbliższe sąsiedztwo nie są użytkowane gospodarczo. Teren jest własnością prywatną.

Obecnie skalnica torfowiskowa na Pomorzu Gdańskim występuje bardzo rzadko. W 1970 r. stwierdzono stanowisko tego gatunku nad jez. Orle k. Wejherowa (Komisarczuk-Mazurek 1973). Drugim udokumentowanym miejscem występowania jest dolina Wierzycy na Pojezierzu Kaszubskim (Buliński 1986).

Historyczne dane florystyczne zamieszczone w pracach z obszaru Pomorza (np. Klinggraeff 1880, Kalkreuth 1917, 1919, Abromeit 1898—1940) wskazują na liczne stanowiska tego gatunku; na terenie obecnego woj. gdańskiego było ich kilkadziesiąt (Czubiński 1950). Dzisiaj *Saxifraga hirculus* jest uznana za gatunek wymierający w Polsce (Zarzycki 1986). Biorąc ten fakt pod uwagę oraz to, że najbliższe otoczenie całego jez. Polgosszcz jest interesujące pod względem florystycznym i fitosocjologicznym wydaje się celowe objęcie tego obfitego stanowiska ochroną rezerwatową.

Igor Kosiński

PIŚMIENNICTWO

Abromeit J. 1898—1940. *Flora von Ost- und Westpreussen*. Berlin—Königsberg.

Buliński M. 1986. *Flora roślin naczyniowych doliny Wierzycy w warunkach antropogenicznych przemian środowiska przyrodniczego*. Praca doktorska, mpis, Gdańsk.

Czubiński Z. 1950. *Zagadnienia geobotaniczne Pomorza*. Bad. Fizjogr. nad Pol. Zach. 2, 4: 444—652.

Kalkreuth P. 1917. *Die Vegetationsverhältnisse des Kreises Berent mit Bezugnahme auf die wichtigsten grundlegenden geographischen und ökologischen Faktoren*. 39 Ber. d. Westpr. bot. zool., Ver. Danzig. 29—69.

Kalkreuth P. 1919. *Die Flora des südlichen Teils des Kreises Berent*. Ibidem 41, 23—29.

Klinggraeff H. 1880. *Versuch einer topografischen Flora der Prov. Westpreussen*. Schrift. Naturf. Ges. Danzig, N.F. 1, Danzig.

Komisarczuk-Mazurek E. 1973. *Roślinność łąkowa nad jeziorem Orle i w dolinie Bychowskiej Strugi*. Praca dyplomowa, mpis, Gdynia.

Kosiński I. 1988. *Szata roślinna doliny Strugi w kompleksie ry-nien jeziora Wdzydze*. Praca dyplomowa, mpis, Gdynia.

Zarzycki K. 1986. *Lista wymierających i zagrożonych roślin naczyniowych Polski*. W: *Lista roślin wymierających i zagrożonych w Polsce* (red. K. Zarzycki, W. Wojewoda). PWN, Warszawa.

Cisy *Taxus baccata* w leśnictwie Kawcze w województwie leszczyńskim

Lasy leśnictwa Kawcze leżą na terenie nadleśnictwa Karczma Borowa, gm. Bojanowo, w woj. leszczyńskim. Najbliższą miejscowością jest Kawcze, odległe o 3 km na południowy wschód oraz Zakrzewo, oddalone nieco dalej na południowy zachód (ryc. 1).

Stanowisko cisów znajduje się w oddziale 76. Konfiguracja terenu w tym oddziale jest bardzo zróżnicowana. Najniższym miejscem jest staw o pow. 0,26 ha, leżący mniej więcej centralnie. Najwyższym punktem natomiast jest wzgórze, wznoszące się ok. 10 m ponad poziom wody, po północno-zachodniej stronie stawu. Na jego szczycie znajduje się kaplica byłej niemieckiej rodziny Landendorfów i Breuerów.

W związku ze zróżnicowaną konfiguracją terenu występuje tutaj duża zmienność siedliskowa. Na stoku, opadającym w kierunku północno-wschodnim od kaplicy oraz w stronę stawu, występuje bór mieszany świeży, który przechodzi stopniowo w las wilgotny. W górnej warstwie rosnącego tu drzewostanu najliczniej występują: sosna *Pinus sylvestris*, świerk *Picea abies*, dąb *Quercus robur*. Pojedynczo spotkać można: jesion *Fraxinus excelsior*, brzozę *Betula pendula*, klon *Acer pseudoplatanus* i lipę *Tilia platyphyllos*. Warstwę krzewów tworzy głównie leszczyna *Corylus avellana*. Rośnie tutaj również: 9 starych cisów, 2 żywotniki *Thuja plicata* oraz 2 owocujące osobniki kasztana jadalnego *Castanea sativa* (śr. 26 i 13 cm oraz wys. 17 i 6 m).

Skład roślinności runa wskazuje na zbiorowisko należące do związku *Carpinion* z obecnością gatunków siedlisk świeżych i wilgotnych lasów liściastych. Miejscami wśród runa pojawił się tu licznie nalot cisowy, pochodzący zarówno z bezpośredniego obsiewu z drzew, jak i dzięki ptakom.

Głębę tu występującą zaliczono do brunatnej właściwej, a odczyn poszczególnych poziomów genetycznych wynosił od 7,0 do 8,0 pH.

Łagodne zbocze opadające w stronę południowo-zachodnią porasta drzewostan sosnowy o zmiennym udziale podszycia, które tworzą głównie: dąb *Quercus robur* i jarzębina *Sorbus aucuparia*. Miejskami,